

ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТА ЯКОСТІ РИНКУ ЗЕРНА В РЕГІОНІ

Формування конкурентоспроможності ринку зерна визначається комплексом чинників, зокрема економічними показниками обсягів виробництва, собівартості, продажу і якості продукції, ціни реалізації та рентабельності, які взаємодіють та визначають рівень результативності господарювання в ринкових умовах.

Formings of konkurentnosposobnost' market of grain - determined the complex of factors, in particular by the economic indicators of production volumes, prime price, sale and quality of products, costs of realization and profitability, which co-operate and determine the level of effectiveness management in market conditions.

Ключові слова: формування ринку зерна, конкурентоспроможність виробництва, конкуренція, собівартість, рентабельність, переробка та реалізація зерна, обсяг виробництва, продаж і якість продукції, ціна реалізації.

Вступ. Ефективне формування та функціонування ринку зерна, конкурентоспроможність сільськогосподарських підприємств на зовнішньому ринку можливі лише за умови комплементарності ринкового саморегулювання з державними методами підтримки виробників зерна, що узгоджуються з вимогами СОТ. Визначенню рівня конкурентоспроможності присвячено значну кількість праць науковців-економістів, таких як Андрійчук В., Бидик А., Гайдуцький П., Ігольников Г., Малік М., Месель – Веселяк В., Нужна О., Онищенко О., Пасхавер Б., Саблук П., Степаненко С., Шевчук О., Шпичак О., Юрчишин В. та ін.

Основний розділ. До основних чинників, які визначають конкурентоспроможність зерна на ринку, відносять його якість та вартість. Вітчизняний ринок зерна є конкурентним ринком і характеризується великою кількістю учасників ринкових відносин. Тому товаровиробники зерна змушені приділяти велику увагу якості продукції, так як за умов конкуренції без цього неможливо провести збут продукції в необхідних обсягах і за вигідною ціною. Конкуренція за якістю зобов'язує товаровиробників шукати шляхи удосконалення продукції, що виділяло б її з загальної товарної маси. Особливо важливого значення це набуває в даний час, коли Україна суттєво активізувала процес вступу до СОТ. Для того, щоб українське зерно було конкурентоспроможним на зовнішньому ринку необхідно привести національну систему стандартизації у повну відповідність до міжнародних та європейських стандартів та норм, а також створити привабливе та безпечне інвестиційне середовище.

Тому в практичному застосуванні, з урахуванням того, що зернові є товаром з високим ступенем уніфікації та стандартизації, обґрунтовано доцільність аналізу рівня конкурентоспроможності окремого виду зернових на основі розрахунку інтегральної оцінки споживчих властивостей P для кожного виробника зернових:

$$P_j = \sum_{i=1}^n x_{ij} a_i,$$

в якому для показників ступеня a_i вони характеризують значимість (важливість) кожного параметра (фактора), при цьому в загальній оцінці P_j має виконуватися умова

$$a_1 + a_2 + \dots + a_n = 1 \text{ і } a_i > 0, i = 1, 2 \dots n \dots$$

Відповідно, у разі підвищення того чи іншого показника збільшується конкурентоспроможність зернових, а отже потенціал зернового комплексу економіки України на ринку. Разом з тим, необхідно враховувати, що ціна зернових як товару на ринку знаходиться під сильним контролем органів державного управління відповідної країни, а отже, не дивлячись на стандартизованість, такий показник, як якість не завжди виконує провідну функцію у встановленні ціни. Цю проблему усуває система державного регулювання розвитку економіки зернового сектору, а також забезпечення зовнішньополітичного регулювання на основі формування рівних умов доступу на провідні сегменти ринку для України. Це може бути забезпечене на основі усунення дискримінаційного характеру доступу на світові товарні ринки та підвищення дійсних та уявних показників конкурентоспроможності на базі комплексного розвитку природних та набутих факторів конкурентоспроможності, які є провідними важелями формування конкурентоздатної ціни та провідних властивостей споживчої цінності товару. Важливим у цьому аспекті є з'ясування напрямів управління зерновим сектором економіки України на основі вивчення специфіки взаємозалежності природних і набутих факторів конкурентоспроможності зернових на ринку. В сучасних умовах становлення ринкової економіки конкурентоспроможність виробництва зерна в значній мірі визначається інноваційним напрямом розвитку галузі (рис. 1).

Характерною рисою розвитку виробництва зерна має бути подальша його інтенсифікація при раціональному співвідношенні її факторів та застосуванні новітніх інтенсивних технологій. Інтенсивні технології являють собою систему заходів, застосування яких в господарствах дозволяє найбільш повно використовувати потенціал рослин, агрокліматичні умови і виробничі ресурси, досягти максимальної урожайності. Головним фактором успіху в процесі впровадження моделі є залучення представників

приватного сектору. Без активної участі приватних сільськогосподарських підприємств, результати впровадження зернових будуть носити більш соціальний, ніж економічний характер. Модель управління конкурентоспроможності зернових сприяє активізації позитивних змін в рамках місцевого економічного розвитку і є досить прийнятним та ефективним підходом для розвитку Хмельницької області.

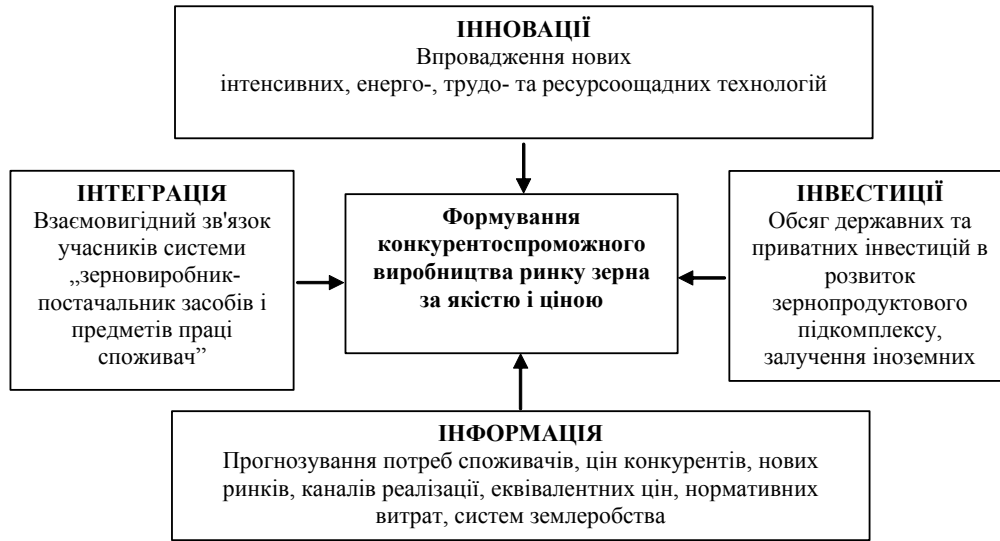

Рис. 1. Основні напрями механізму формування конкурентоспроможного виробництва ринку зерна

З метою визначення рівня готовності регіону до впровадження зернового ринку було проведене дослідження економіки області з визначенням позитивних і негативних факторів, які ускладнюють інноваційний розвиток та підвищення конкурентоспроможності Хмельницької області (рис. 2).

В Хмельницькій області сільськогосподарський напрямок завжди займав особливе значення. До числа позитивних факторів, що сприяють розвитку зернового виробництва, можна віднести наявність достатніх площ сільськогосподарських угідь, невисоку вартість робочої сили, природно-кліматичні умови для вирощування зернових, особливо жита та ячменю. Область забезпечена достатньою кількістю кваліфікованого персоналу, який традиційно працює на виробництві зерна. Подальшому розвитку галузі повинна сприяти створена інфраструктура ринку. Досягнення ефективного її функціонування можливе на основі оптимальної взаємодії маркетингової (товарні біржі, агроторгові дома на кооперативних засадах, сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи зі зберігання і збуту зерна), фінансово-кредитної (кредитні спілки, аграрні банки, кооперативні банки, страхові компанії) та інформаційно-консультаційної (консалтингів, дорадчі та інформаційно-консультаційні служби) складових інфраструктури.

Одним з основних принципів при формуванні регіонального зернового ринку повинна бути ресурсна самодостатність області. Основними напрямами роботи зернового ринку має бути забезпечення виробництва зерна, що відповідає європейським стандартам якості, налагодження маркетингових досліджень, застосування комплексу маркетингу та розробка маркетингової політики на ринку зерна, постійний обмін інформації з виробничих, фінансових, кадрових та організаційних питань господарської діяльності, а також оптимізація договірних стосунків та запровадження ринкових форм співробітництва. Таким чином, одним із основних принципів формування регіонального конкурентоспроможного зернового ринку є ресурсна самодостатність Хмельницької області. Основними напрямами його діяльності є забезпечення виробництва зерна, що відповідає європейським стандартам якості, налагодження маркетингових комунікацій, постійний обмін інформацією з виробничих, фінансових, кадрових та організаційних питань господарської діяльності, а також оптимізація договірних стосунків та запровадження форм співробітництва, адаптованих до ринкових умов господарювання. Відмітимо базові функціями державного регулювання ринкової економіки зернових:

- забезпечення інституційно-правової основи діяльності економічних агентів процесу виробництва: визначення прав та форм власності, умов складання та виконання контрактів, відносин працівників та власників;
- ліквідація або компенсація побічних ефектів ринкової поведінки, пов'язаних з природоохоронною функцією;
- організація фундаментальних наукових досліджень;
- розробка законодавчої бази, адекватної умовам ринкової економіки;
- демонополізація та сприяння конкуренції;
- приватизація державної власності, у тому числі землі, сприяння розвитку приватного сектора виробництва та реалізації зернових;

- зовнішньоекономічне і митне регулювання експортно-імпортних операцій;
- здійснення довгострокового та середньострокового державного планування розвитку економічної системи виробництва зернових.

Рис. 2. Модель управління факторами конкурентоспроможності ринку зернових

Відповідно для України державне регулювання ринку зерна для забезпечення факторів конкурентоспроможності на ринку має спрямовуватися на:

- 1) створення необхідних умов для ефективного процесу виробництва зернових;
- 2) створення необхідної нормативно-правової бази, яка б регулювала ринкові процеси, з одного боку, а також – відносини між суб'єктами ринково-економічної діяльності, з іншого.

Створення необхідних умов для ефективного виробництва становить фундамент конкурентоспроможності зернових на ринку; забезпечує його ключові параметри: якість і ціну, а також регулює термін реалізації на відповідному ринковому сегменті та можливість просування зазначеного товару на інші сегменти ринку. Важливість підвищення ефективності процесу виробництва актуалізується і тим фактором, що він забезпечує наявність значних партій товару, створює державний резерв, на основі

якого реалізуються ринкові компоненти впливу держави на світовий ринок.

Таким чином, державне регулювання конкурентоспроможністю зернового сектора України на ринку повинно спрямовуватися на створення необхідних умов демократичного розвитку економіко-правової, зовнішньополітичної та інфраструктурної бази ринку зернових. Це передбачає такі заходи:

1. Ініціювання прийняття відповідних законів Верховною Радою України та Постанов Уряду, які б через приватизацію та ліквідацію неефективних державних інститутів та схем розподілу фінансових коштів щодо виробництва та реалізації зернових забезпечили необхідну базу для подальшого ефективного розвитку бізнесу в галузі системи ефективного формування факторів конкурентоспроможності зернових.

2. Стимулювати конкуренцію як на внутрішньому товарному, так і на фінансовому ринках, а також сприяти підвищенню прибутковості виробничих структур ринку зернових на основі залучення банківського кредитування та фінансування цієї галузі.

3. Переводити землі у приватну власність та у зв'язку з цим вводити відміну мораторію на банкрутство сільськогосподарських підприємств зазначеного типу, а також формувати рівні правові умови для економічної діяльності виробників зерна різних типів власності, можливо, як акцентує увагу С. Дем'яненко, вводити заборони для місцевих органів влади втручатися у виробничо-фінансову діяльність підприємств та організацій.

Висновок: Управління конкурентоспроможністю зерновим ринком економіки України забезпечується системою державного регулювання розвитком факторів конкурентоспроможності як у структурі внутрішньоекономічної діяльності країни, так і в системі зовнішньоекономічної діяльності держави. Забезпечення ефективного функціонування зернового господарства можливе за рахунок створення регіонального зернового ринку. Модель управління факторами конкурентоспроможності ринку зернових має значний потенціал в зерновій галузі, оскільки галузь є стратегічною для держави в контексті вступу України до СОТ. Отже, об'єднання всіх компонентів виробничого процесу – від постачальників сировини до кінцевого споживача – дає можливість забезпечити постійне завантаження підприємств зернового ринку, зменшити собівартість продукції, підвищуючи при цьому її конкурентоспроможність.

Література

1. Степаненко С.І. Про визначення рівня конкурентоспроможності переробних підприємств // Економіка АПК. – 2001. – № 5. – С. 56-60.
2. Малік М.Й., Нужна О.А. Конкурентоспроможність аграрних підприємств: методологія і механізми: Монографія. – К.: ННЦУІАЕ, 2007. – 270 с.
3. Мальцев О.В. Витрати та їх вплив на результативність виробництва зерна // Економіка АПК. – 2007. – № 9. – С. 73-75.
4. Чмирь С.М. Ефективність ринку зерна // Економіка АПК. – 2009. – № 4. – С. 117-120.

Надійшла 17.03.2010

УДК 338.48"312"(045)

Я. А. ДУБЕНЮК

Маріупольський державний гуманітарний університет

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО ЕТАПУ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ

У статті розглянуто основні показники розвитку світової туристичної індустрії, зокрема динаміку туристських прибуттів та надходжень від міжнародного туризму, особливу увагу приділено оцінці впливу туристичної індустрії на забезпечення зайнятості населення. Визначено особливості процесів транскордонних злиттів та поглинань у сфері готельного господарства та транспортних перевезень, охарактеризовано показники функціонування стратегічних альянсів у сфері авіаперевезень.

The article touches upon the main indices of the world tourism industry development, the dynamics of tourism arrivals and receipts from international tourism in particular; much attention is paid to the assessment the influence of the tourism industry on the employment. The peculiarities of the trans-board acquisition and mergers in the sphere of hospitality and transportation are determined; the indices of the strategic alliances functioning in the sphere of air-transportation are characterized.

Ключові слова: туристична індустрія, туристські прибуття, зайнятість населення, готельне господарство, авіаперевезення, готельні ланцюжки, транскордонні злиття та поглинання, стратегічні альянси.

Сучасний етап розвитку світового господарства характеризується певними зрушеннями та деформаціями його структури у напрямку більш динамічного розвитку вторинного та третинного секторів. Особливо ці тенденції виявилися в останні кризові роки, які відзначилися ще й тим, що процеси транснаціоналізації та формування великих суб'єктів шляхом транскордонних злиттів та поглинань стали більш активними. Не виключенням в даному випадку стала і туристична індустрія, яка на сьогодні охоплює й сферу гостинності та транспортних перевезень. Незважаючи на певне уповільнення розвитку світової